Valentina Juravliova[1]

RAPSODIA STELELOR

Traducerea Radu Tudor[2]

[1] Валентина Журавлева (17.07.1933-12.04.2004)

[2] A apărut în limba română în Colecția Povestiri Ştiinţifico-Fantastice nr. 123/ian. 1960 (după revista Tehnika molodioji" nr. 5/1959)

Omenirea aştepta noul an. O dată cu miezul nopții, anul cel nou se îndrepta spre apus. Trecea peste plaiurile nesfârşite ale Siberiei şi peste platourile împădurite ale Chinei, deasupra vârfurilor înzăpezite ale Himalaiei şi a templelor antice ale Indiei, peste ghețarii Oceanului Înghețat şi pustiurile Australiei. Oamenii se despărțeau fără tristețe de anul cel vechi. Unora li se părea că insuccesele au trecut, alții sperau ca noul an să le aducă o nouă fericire.

În această noapte, iarna moscovită era neobişnuit de liniştită. Norii, care până mai ieri atârnau greu deasupra oraşului, se dădeau în lături, ca o cortină de teatru, descoperind un cer spuzit de stele. Brazii, încărunțiți de zăpadă, înşirați de-a lungul Kremlinului, aşteptau Anul nou, ca o gardă de onoare. Din când în când, un vânt slab dădea jos de pe ramurile lor câte un bulgăr de zăpadă care cădea pe vreun trecător. Lumea însă nu observa frumusețea acestei nopți. Erau foarte grăbiți, până la miezul nopții mai rămăsese doar o jumătate de oră. Curentul de oameni zgomotoşi, agitați, încărcați cu pachete şi pachețele înainta din ce în ce mai repede.

Un singur om nu se grăbea. Mâinile îi erau băgate adânc în buzunarele paltonului, iar sub borurile lăsate ale pălăriei străluceau nişte ochi atenți, care luminau o față uscățivă, întunecată, cu barbă. Mulți dintre aceia pe lângă care trecea îl recunoşteau. De aceea, coti pe o străduță laterală. Acolo nu trebuia să răspundă la nenumărate saluturi, nu trebuia să explice cunoscuților de ce în noaptea de Anul nou prefera să rătăcească pe străzi. Nici chiar el însuşi, poetul Konstantin Alekseevici Rusanov, nu ştia ce forță îl sileşte să caute singurătatea.

De cele mai multe ori, versurile lui se năşteau pe stradă. Prin haosul de impresii şi gânduri, aceste versuri, în fulgerarea unei clipe, parcă țâşneau desăvârşite şi iar...

piereau. Trebuia apoi să le regăsească frântură cu frântură, să le schimbe, să caute rime, să şlefuiască strofele cu răbdare. Pe Rusanov nu-l părăsea niciodată senzaţia că tot ce a scris el nu-i decât o schiţă fugară a ceva foarte mare, care însă deocamdată îi scapă, îi alunecă...

În această noapte de Anul nou nu prea voia să se gândească la poezie. Poate era un semn de oboseală, poate tristeţea: anul ce venea era pentru el cel de-al şaizecilea an de viaţă.

Rusanov mergea ascultând zgomotul uşor al zăpezii care îi scârţâia sub picioare. Pe străduţă era întuneric. Un singur felinar arunca fâşii galbene de lumină pe trotuarul îngust, presărat cu nisip.

Lângă felinar, drumul lui Rusanov se împotmoli într-o cetate de zăpadă. La lumina electrică, turnurile fulguite ale cetăţii străluceau ca presărate cu diamante. „N-au terminat cetatea" - gândi Rusanov, observând alături săniile de lemn şi lopăţelele trântite. Îi trecu prin minte gândul absurd de a termina zidul cetăţii. Cum s-ar mai fi mirat dimineaţa copiii...

Rusanov se aplecă să ridice o lopăţică, dar în momentul acela cineva îl împinse puternic. Căzu în zăpadă, însă în acelaşi timp auzi zgomot de sticlă spartă şi o voce:

— Scuzaţi-mă, vă rog...

Vocea era atât de jenată, încât Rusanov nici nu apucă să se supere. Nişte mâini îl ajutară să se ridice. În faţa lui era o fată de statură mică, într-un costum verde de schi. Ochii necunoscutei, în spatele sticlelor de ochelari, păreau neobişnuit de mari şi mărturiseau o timiditate deosebită.

— Iertaţi-mă, vă rog, bolborosi încă o dată fata.

Îl ocoli cu grijă pe Rusanov şi ridică un pachet mic, învelit în ziar, care căzuse lângă stâlp. Rusanov auzi un oftat.

— Asta a fost... Am spart-o, spuse amărâtă necunoscuta.

Rusanov se simţi vinovat.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Duceam o placă, explică fata, un negativ, înțelegeți? Când m-am ciocnit cu dumneavoastră am dat drumul plăcii, şi ea s-a lovit de stâlp.

Fata desfăcu pachețelul. Negativul avea un aspect straniu: pe un fond negru se vedea o bandă luminoasă cu nişte dungi întunecate.

— Ce-i asta? întrebă mirat Rusanov.

— Un spectru. Înțelegeți? Este spectrul stelei Procion[1] din constelația Câinele Mic...

Rusanov se uită cu interes la necunoscută.

„Are vreo 16 ani" - gândi el, dar imediat se corectă: „Ba mai mult, mai mult: vreo 25-26".

— Ascultă, spuse Rusanov, unde fugeai în toiul nopții cu negativul ăsta?

— La poştă, să telegrafiez, răspunse fata. Înțelegeți... o asemenea descoperire...

Rusanov râse încetişor, îi plăceau întâlnirile neaşteptate. Dintr-o dată deveni bine dispus.

— Descoperire? repetă el.

Necunoscuta îi răspunse în şoaptă:

— Da, descoperire, Konstantin Alekseevici.

— Konstantin Alekseevici? Rusanov zâmbi şiret.

— Bineînțeles, tovarăşe Rusanov, în spatele sticlelor de ochelari ochii străluceau veseli. V-am recunoscut imediat.

— Şi acum îmi vei cere un autograf?

— Nu, am unul. De ziua poeziei stăteați la stand...

Rusanov începu să râdă.

— Şi acum ce-ai să faci cu descoperirea? arătă el spre cioburile negativului şi, fără să mai aştepte răspuns, adăugă: Dar cum te cheamă, stimată cetățeană care trânteşti

---

[1] Procion (Procyon), cea mai strălucitoare stea din constelația Câinele Mic, cu mărimea stelară 0,38; a cincea ca strălucire de pe cer. Este un sistem binar şi se află la 11 ani-lumină de planeta noastră.

trecători şi fotografiezi stele?

— Ala, Ala Vladimirovna Djunkovskaia. Astronom.

„Ala... Ala Vladimirovna Djunkovskaia, astronom - repetă în gând Rusanov. Nu, n-are mai mult de 16 ani!"

— S-a pierdut deci descoperirea?

Djunkovskaia dădu din cap.

— Nu, în momentul de față, astrograful meu face o a doua fotografiere.

— Dar ce-ai descoperit?

Nişte ochi mari îl priveau ezitând pe Rusanov prin sticlele ochelarilor; să-i spună sau nu?

— Înțelegeți? Am descoperit în spectrul stelei Procion... Dar dumneavoastră ştiți ce este un spectru? Aveți puțină răbdare, vă voi explica îndată totul...

Rusanov nu prinse imediat sensul din povestirea destul de încurcată a tinerei fete. Ea vorbea repede şi întreba mereu „înțelegeți?" Evenimentele nu erau expuse de loc în ordine cronologică. Rusanov trebuia să ghicească destul de multe.

...Încă din şcoală, fata se simțise atrasă de astronomie. Terminase Facultatea de fizică. Plecase apoi la un observator din Munții Altai. Fusese decepționată: în loc de descoperiri, lucrări minuțioase de sistematizare a fotografiilor spectrelor stelare. După patru luni de lucru i s-a părut că făcuse o descoperire. Directorul observatorului i-a explicat însă pe un ton sec: este o greşeală. Au mai trecut trei luni, şi din nou a simțit bucuria unei descoperiri... şi din nou greşeală, din nou deziluzii. Timpul trecea. Lucru, lucru şi iar lucru! Nici un pic de romantism. Nenumărate fotografii de spectre stelare. Sistematizări. Nici o descoperire. Avea impresia că aşa va fi toată viața. Şi deodată...

— Înțelegeți, spuse Djunkovskaia, la început nu mi-a venit să cred. Prea este neplăcut când ți se spune mereu, ca unui copil: „Trebuie să lucrezi". Şi să nu visezi. Da. Însă era atât de evident. Aveam în fața mea 350 de spectrograme ale lui

Procion. E adevărat că şi ceilalți astronomi văzuseră aceste fotografii, însă le văzuseră separat, eu le văzusem în acelaşi timp. Şi, înțelegeți, din liniile separate ale fiecărei spectrograme am desprins parcă o imagine. Din cele 350 de fotografii am ales mai întâi 90. Fuseseră făcute la interval de patru ore, deoarece aveam astrograf. Toate fotografiile aveau acelaşi fond: linii ale unor metale neionizate. Aşa este binecunoscutul spectru al lui Procion. În afara acestor linii însă am mai văzut pe fiecare spectrogramă linia unui element. Pe prima spectrogramă, linia hidrogenului, pe a doua, linia heliului, pe a treia, a litiului... Şi aşa mai departe, în ordine, până la al 90-lea element din sistemul periodic - toriul. Ca şi când cineva ar alege elementele în ordinea strictă a sistemului periodic, înțelegeți? Nu poate exista decât o singură explicație a acestui fapt: sunt semnalele unor ființe raționale.

— Aşa crezi dumneata? întrebă foarte serios Rusanov.

— Sigur că da! exclamă fata. Iată, de exemplu, anumite sunete pot fi auzite destul de des în natură. Dacă însă am auzi aceleaşi sunete puse în ordinea gamei, am putea concepe oare acest lucru fără participarea unei ființe raționale? Îmi era frică şi să vorbesc de descoperire: dacă era din nou o greşeală? Pe urmă mi-am luat concediu. Când am plecat parcă visam. Tot drumul am fost supărată pe mine: ar fi trebuit totuşi să vorbesc. Sosisem la Moscova, dar gândul îmi rămăsese la observator. Din timpul studenției încă aveam la mine acasă, pe acoperiş, un observator de amator. Pe scurt, chiar în prima noapte, am făcut din nou două spectrograme ale lui Procion. Aveau pe ele dungile aluminiului şi ale siliciului, adică cel de-al 13-lea şi al 14-lea element din sistemul periodic. Astăzi am repetat fotografiile. Înțelegeți, am dat de cesiu. Dacă nu visez, pe noua spectrogramă trebuie să fie dungile următorului element, bariul. Mă-nțelegeți?

Erau tot pe străduță, lângă felinar. Rusanov tăcea şi se

uita la cetatea de zăpadă.

— Nu mă credeți? întrebă Djunkovskaia.

Rusanov nu credea mai mult decât dacă i s-ar fi spus că în Marea Caspică s-a descoperit un nou continent, al şaptelea de pe planeta noastră.

— Hai să ne uităm la asta..., cum îi zice, la spectrogramă, propuse el.

— Haide! se bucură Djunkovskaia. Să mergem! O să vedeți.

Deocamdată Rusanov vedea un singur lucru: la noua lui cunoştință trăsăturile copilăreşti se îmbinau uimitor cu cele ale unui om matur. Viața îl învățase pe Rusanov să cunoască oamenii. Încă din Spania i se întipăriseră în minte cuvintele comisarului Brigăzii internaționale, fost profesor de matematică: „Apreciați oamenii numai după ce i-ați văzut de două ori. Chiar şi direcția unei drepte este determinată de două puncte". În gluma asta era o părticică de adevăr. Rusanov evita deci aprecierile pripite. Djunkovskaia părea un copil răsfățat şi capricios. Numai ochelarii dădeau o notă matură figurii ei drăguțe. Ochii ei mari, negri, de asemenea aveau o privire serioasă. „Dar dacă buzele acestui copil glăsuiesc adevărul?" - gândi Rusanov. „În fond nu-i chiar un copil... E astronom" - zâmbi ei.

— Dumneavoastră ştiți, spuse Djunkovskaia, atunci când descoperirea a şi fost făcută, ea ni se pare simplă şi evidentă. Gândiți-vă, să admitem că Procion are un sistem planetar şi că ființe raționale de pe una dintre planete s-au hotărât să trimită semnale. Prin radio-unde nu este bine, căci acestea difuzează. Razele roentgen şi gama nu sunt nici ele indicate, deoarece sunt foarte uşor absorbite. Cele mai bune sunt deci oscilațiile electromagnetice, cu o lungime de undă intermediară, sau, cu alte cuvinte, undele luminoase. Mai departe. Ce să transmită însă? Ce poate înțelege orice ființă rațională? Litere? Acestea sunt foarte diferite. Cifre? Există,

de asemenea, mai multe sisteme de numerație. În general, în lumi deosebite, totul poate să difere. Un singur lucru face excepție: sistemul periodic al elementelor. El este acelaşi în toate lumile. Pe orice planetă, cel mai uşor element este hidrogenul, urmându-i heliul, apoi litiul... Tabla înmulțirii se poate scrie probabil în nenumărate feluri. Sistemul periodic al elementelor este însă unic în univers. Acesta se poate transmite cel mai uşor prin lumină, deoarece fiecare element are spectrul lui, paşaportul său. Din momentul în care m-am gândit la acest lucru mi s-a părut că descoperirea mea nu este întâmplătoare, ci determinată de anumite legi.

Rusanov ridică mâna, şi Djunkovskaia se întrerupse la mijlocul cuvântului. Se opriră. Prin aerul înghețat se auzeau clar bătăile orologiului de la Kremlin.

— Anul nou! spuse Rusanov.

Mai stătură puțin, ascultând sunetele care se stingeau undeva în depărtare. Apoi, fără să-şi mai spună unul altuia ceva, porniră mai repede.

— Spune-mi, te rog, stimate... astrolog, întrebă glumind Rusanov, poate că toate acestea sunt în legătură cu un proces care are loc în stea?

— Nu, nu! Temperatura lui Procion este în totul de 8.000°, iar după dungile din spectru se poate aprecia că sursa de radiere are o temperatură de peste 1.000.000°. Este vorba categoric de o sursă artificială, de pe una dintre planetele lui Procion. Puterea acesteia este enormă, greu de imaginat chiar... Cu toate acestea... Pe aci, vă rog.

Pătrunseră în vestiarul unei case mai vechi. Pe scară era întuneric şi Rusanov mergea ținându-se de mâna tovarăşei lui. Când ajunseră la etajul şase, Rusanov aprinse un chibrit. În întuneric, flacăra lumină o scară de lemn, care se pierdea în deschizătura întunecată a chepengului.

Fata porni să urce, iar Rusanov o urmă. Acoperişul plin de zăpadă era traversat de o cărare bătătorită.

— Pe aici! Djunkovskaia întinse mâna spre Rusanov. Casa asta are acum un mare avantaj: încălzire centrală. Înainte, din fiecare coş se înălța un curent de aer cald. Toamna şi iarna nu puteam observa nimic. Acum nu mai e decât un singur coş, şi acela în capătul celălalt al curții...

Se cățărară pe acoperişul casei. Aci se găsea „observatorul" Djunkovskăi: o suprafață mică, împrejmuită din trei părți de placaj. În centru era un telescop, adică un tub lung de circa 2 m, aşezat pe un stativ masiv şi îndreptat spre cer. Un mecanism de ceasornic măsura secundele.

— Pe vremuri acesta era cel mai mare telescop de amatori din Uniunea Sovietică, spuse Djunkovskaia. Oglinda are un diametru de 28 cm. Am lustruit-o vreo şase luni...

Treptat, ochii lui Rusanov se obişnuiră cu întunericul. Se vedeau o măsuță, nişte aparate, o bancă simplă acoperită cu o bucată de prelată. Djunkovskaia potrivi imediat telescopul.

— Aşteptați vreo zece minute, Konstantin Alekseevici? întrebă ea. Mă duc numai să developez... Tot aci, în pod, am şi laboratorul fotografic.

— Fă tot ce trebuie, spuse Rusanov.

Djunkovskaia dispăru imediat. Rusanov ridică prelata şi se aşează pe bancă. La picioare se auzea ticăitul mecanismului de ceasornic.

Rusanov mai fusese de două ori în mari observatoare. În ambele cazuri însă fusese ziua, când astronomii nu fac altceva decât să urmărească maşinile de calculat. Ziua, observatoarele nu diferă prea mult de alte instituții ştiințifice. Abia acum, când se uita la cerul presărat cu stele, Rusanov simți, pentru prima oară şi destul de tulbure, tot romantismul acestei ştiințe străvechi. Se gândea la forța stranie care de mii de ani împinge omenirea să studieze mişcarea corpurilor cereşti, să determine legile universului. Se gândea la savanții Babilonului, care observau cerul din turnurile templelor, la vestitul observator al lui Ulugbek, la

soarta amară a lui Iohann Kepler[1]...

Toate impresiile acestei nopți, agitația de pe străzi din seara de revelion, această întâlnire, povestirea Djunkovskăi, „observatorul", toate acestea se împleteau fantastic în conştiința lui Rusanov, căpătau culori noi şi dădeau senzația cunoscută, care întotdeauna prevestea crearea unor versuri noi. El şi simțea aceste versuri.

— Konstantin Alekseevici!

Rusanov se întoarse. Djunkovskaia ținea în mână o plăcuță. Pe sticlele ochelarilor ei jucau nişte luminițe roşii; erau reflexele literelor de neon de pe acoperişul casei vecine.

— Aşa e, Konstantin Alekseevici, spuse Djunkovskaia în şoaptă. E bariu, înțelegeți, bariu!

Vocea emoționată a fetei îl aduse pe Rusanov la realitate. Dintr-o dată simți că pe acoperiş e frig şi că ar vrea grozav să fumeze. Ghicindu-i parcă gândurile, Djunkovskaia spuse:

— Hai să coborâm la noi, Konstantin Alekseevici. Vă voi arăta spectrograma. Nu este nimeni acasă...

Peste un minut coborâră. Aproape jumătate din cămăruța fetei era ocupată de o pianină şi o bibliotecă veche. Pe perete atârna o hartă a cerului înstelat. Lampa verde de birou lumina fața de masă brodată cu un cerc bine conturat.

Djunkovskaia îl invită pe Rusanov să ia loc şi aduse albumul. Era un album obişnuit în care se păstrează de obicei fotografiile de familie. Rusanov vedea pentru prima oară în viața lui spectrograme, aşa încât ele nu-i spuneau absolut nimic. Nişte dungi cenuşii deschise, întrerupte de altele de culoare închisă, se părea că nu se pot distinge unele

---

[1] *Johannes Kepler* (n. 27 decembrie 1571, Weil der Stadt – d. 15 noiembrie 1630, Regensburg) a fost un matematician, astronom şi naturalist german, care a formulat şi confirmat legile mişcării planetelor (Legile lui Kepler). În matematică este considerat precursor al calculului integral.

de altele. Şi, deşi n-aveau nimic neobişnuit, totuşi te emoționau. Rusanov credea şi el acum în descoperire. Acest lucru se petrecuse oarecum pe neobservate. Doar cu câteva minute mai înainte zâmbise aproape disprețuitor, auzind povestirea Djunkovskăi. Acum însă era pătruns de simțământul că fata făcuse într-adevăr o descoperire. Ceva nelămurit, dar imperios, îl îndemna pe poetul Rusanov să fie încredințat de adevărul celor spuse de Djunkovskaia.

— Ala Vladimirovna, spune-mi, te rog, o întrebă el, aci sunt numai spectrogramele unor elemente sau mai este ceva?

Timp de o secundă, Djunkovskaia nu putu răspunde de emoție.

— Mă veți crede? întrebă ea încet.

Spusese acest lucru într-un mod deosebit de copilăros. Rusanov răspunse însă fără nici o urmă de ironie:

— Voi crede.

— Înțelegeți, este atât de neverosimil. Nici mie însămi nu-mi vine încă să cred. Uneori mi se pare că visez. Dacă mă trezesc... şi totul dispare?...

Tăcu. Undeva pe aproape se auzea o muzică.

— Am mai ales douăzeci şi două de spectrograme. Toate se deosebesc de spectrograma obişnuită a lui Procion. Înțelegeți, Procion este o stea asemănătoare Soarelui nostru. Face parte, aşadar, din clasa a V-a spectrală. Sunt foarte vizibile dungile metalelor neutre, calciul, fierul... În aceste spectrograme însă, pe un fond obişnuit, se văd nişte dungi foarte neobişnuite şi nu ale unui singur element, ci ale mai multor elemente în acelaşi timp. M-am gândit că primele 90 de spectrograme au fost ca un fel de alfabet. Celelalte 22 însă reprezintă deja un mesaj, o comunicare...

— Dumneata ai descifrat-o? o întrebă Rusanov.

Djunkovskaia dădu din cap.

— Nu, nu am putut. Din punct de vedere logic, trebuie să

fie un sistem foarte simplu. Nu ştiu... am încercat, dar nu am reuşit. Două dintre spectrograme însă... Înțelegeți, nici eu nu sunt sigură... Nu râdeți... Poate că mi-am băgat singură în cap acest lucru. Nu ştiu... aceste două spectrograme parcă mi-au atras atenția de la început. Am avut senzația că văd ceva foarte cunoscut, scris însă într-o limbă necunoscută. Abia în tren, în drum spre Moscova, mi-am dat seama. Ştiți, probabil, că în sistemul periodic proprietățile elementelor se repetă din opt în opt. Dacă sar peste ultimul element, obțin o octavă... La fel ca în muzică. Din şapte în şapte note sunetele se repetă. Aceeaşi octavă am văzut-o şi pe spectrograme. Se spune că nu este bine ca un cercetător să aibă idei preconcepute. Eu însă am vrut să găsesc în spectrogramă o înregistrare de note şi cred că am găsit. Ştiți probabil că şi spectrul luminii are şapte culori...

— Vreți să spuneți.... începu Rusanov.

— Nu, nu! Ascultați-mă până la sfârşit. Scrierea noastră muzicală se face pe un portativ din cinci linii. Un asemenea „portativ" am impresia că sunt cele trei grupe a câte patru linii care se repetă în aceste spectrograme; una dintre liniile „portativului" parcă ar fi fost omisă. Ambele fotografii au acelaşi număr de grupe. Linia roşie a litiului, cea portocalie a lantanului, până la linia violetă a galiului. Iar între aceste linii, la fel ca un portativ muzical, erau presărate altele: galbenul sodiului, albastrul indiului... Nu, ascultați mai departe! Există note întregi, jumătăți, sferturi, optimi, şaisprezecimi... Şi aceste note spectrale sunt ionizate pe jumătate, pe sfert, pe a opta, pe a şaisprezecea parte... Înțelegeți, cu cât descopeream mai multă asemănare, cu atât credeam mai puțin în însăşi existența semnalelor.

— Dumneata ai încercat să pui pe hârtie această... muzică? întrebă Rusanov cutremurându-se; vocea lui venea ca de departe.

— Da, am scris-o, şi Djunkovskaia se apropie de pianină.

Dacă doriți...

— Un moment...

Rusanov mergea prin cameră trosnindu-şi nervos degetele. Se opri la fereastră.

— De aici se vede Procion?

Djunkovskaia dădu la o parte perdeaua.

— Deasupra casei de alături, spre dreapta, acolo unde este antena... Vedeți?

— E departe?

— Luminii îi trebuie 11 ani pentru a ajunge până la noi.

Rusanov privea steaua strălucitoare. Îi veniră în minte nişte versuri, pe care începu să le recite în şoaptă:

Noaptea ce nu topeşte a firii măreție,
Parcă ne spune-aievea prin străluciri de stele
Că undeva, aproape, o altă lume-i vie,
Că şi acolo-i viață, şi moarte, şi iubire.
Dar cine ştie-acestea pentru cine-s?

— Sunt versurile dumneavoastră? întrebă Djunkovskaia.

— Nu, sunt de Briusov[1].

Rusanov era un poet liric. El ştia să seziseze frumusețea liniştită a naturii ruse, ştia să redea în versuri ceea ce Levitan ştiuse să înfățişeze cu penelul. Rusanov scrisese mult despre dragoste, iar în stihurile lui, deosebit de însuflețite şi puțin triste, rareori se strecura un zâmbet, ca o rază de soare prin grosimea norilor. Pentru Rusanov, stelele fuseseră totdeauna simbolul a ceva foarte îndepărtat şi inaccesibil. De data asta însă, bătrânele şi binecunoscutele versuri ale poetului Briusov îi răsunau parcă într-un fel cu totul nou în

[1] Valeri Iakovlevici Briusov (rusă Валерий Яковлевич Брюсов) (n. 1 decembrie 1873, d. 9 octombrie 1924) a fost un poet, prozator, dramaturg, translator, critic şi istoric. El a fost unul din principalii reprezentanți au curentului simbolist din literatura rusă.

urechi.

— Bine, cântă! o invită în şoaptă Rusanov.

Din analiza spectrală el nu pricepea nimic. Muzica însă o înțelegea. Muzica trebuia să-i spună: da sau nu. Rusanov era emoționat. Numai printr-un efort de voință el reuşi să se depărteze de la fereastră şi să se aşeze.

Djunkovskaia deschise pianina. Timp de o fracțiune de secundă, mâinile ei rămaseră deasupra clapelor. Apoi începu. Răsună primul acord. Se simțea în acest acord ceva amenințător. Sunetele porniră, apoi se stinseră încet, şi din nou noi acorduri.

În primele momente, Rusanov nu auzi decât o combinație sălbatică de sunete. Apoi melodia se contură. Erau chiar două melodii ce se împleteau: una mai lentă o purta parcă pe cealaltă, mai sacadată, mai repede. Sunetele se avântau, se stingeau şi în împletirea lor era ceva apropiat şi în acelaşi timp străin, neînțeles. Era muzică, însă o muzică cu totul neobişnuită. Avea ceva straniu, care acționa la început apăsător, copleşitor. Se părea că exprimă chemarea unor vaste pasiuni. În anumite momente, ambele melodii se întrerupeau. Mâinile pianistei se opreau deasupra clapelor şi apoi, dintr-o dată, căpătau iar viață. Şi atunci din nou izbucnea melodia aceea stranie, dublă. Se auzea mai puternic, mai sigură. Rusanov se simți parcă chemat şi, inconştient, se supuse şi se apropie de pianină.

Sunetele tremurau, se zbăteau, parcă ar fi vrut să scape din instrumentul greoi. Pianina nu putea să redea toată melodia, dar aceasta, încătuşată, înfrântă, trăia totuşi şi chema din ce în ce mai puternic, mai insistent.

Rusanov nu mai vedea pereți, nu mai vedea masă, lampă, nimic în afară de degetele care alergau febril pe clape. Inima îi bătea nebuneşte încercând să ajungă melodia şi Rusanov simțea cum parcă o ceață îi tulbură privirea.

Muzica însă biciuia inima când ca un vârtej care se înălța,

când întrerupându-se în geamăt jalnic. În această muzică erau toate sentimentele omeneşti şi în acelaşi timp nimic, aşa după cum lumina soarelui are toate culorile curcubeului şi nu are nici una...

Se opri un moment, apoi izbucni cu forțe noi. Dar nu, nu izbucni, ci explodă. Sunetele zburau într-un avânt sălbatic, se împleteau şi... se stinse. Un singur sunet liniştit, cald se pierdu încet, ca ultimul cărbune dintr-un foc care se stinge...

Se lăsă apoi o linişte ce părea neobişnuit de încordată. În cameră pătrunseră sunete pământeşti, obişnuite: sirena îndepărtată a unei locomotive, voci...

Rusanov se apropie de fereastră. Deasupra acoperişului tremura steaua strălucitoare Procion din constelația Câinelui Mic. Lumina ei revărsa parcă o tainică muzică triumfală.